

วิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม
Analyzing the dark behavior of the female protagonist in the
novel Krong Karm

ดาริณี รอดสวัสดิ์ / Darinee Rodsawat

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ศศิภัสร์ สัมพิพัฒน์ธาดา / Sasipat Samphiphattthanathada

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ปภัสวลัญช์ นพวงศ์ ณ อยุรยา / Papustwalun Noppawong Na Ayuttaya

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Instructor, Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ชัชศรัณย์ จิตคงคา / Chatsarun Jitkhongkha

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Instructor, Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Received : February 6, 2024

Received : May 31, 2024

Accepted : June 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การแสดงออกของพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่องกรงกรรม โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) ผลการศึกษาพบว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล มีพฤติกรรมด้านมืดที่เหมือนกัน ได้แก่ 1) ชอบพูดจาประชดประชัน เสียดสี 2) เห็นแก่ตัว 3) มีความเจ้ากี้เจ้าการ 4) เจ้าคิดเจ้าแค้น ซึ่งสะท้อนลักษณะนิสัยเชิงลบเป็นภาพลักษณ์เฉพาะตัว จากการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครด้วยทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ปรากฏลักษณะ 13 ลักษณะ ดังนี้ 1) อิด (Id) 2) อีโก้ (Ego) 3) ซุปเปอร์อีโก้ (Super ego) 4) สัญชาตญาณเพื่อการดำรงชีวิต 5) สัญชาตญาณเพื่อความตาย 6) การเก็บกด 7) การป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่น 8) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง 9) การแสดงปฏิกิริยาตรงข้ามกับความปรารถนาที่แท้จริง 10) การสร้างวิมานในอากาศ 11) การแยกตัว 12) การทดแทน 13) การเลียนแบบ และจากการศึกษาวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) ปรากฏลักษณะ 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) อีโก้ (Ego) 2) ความไร้สำนึกส่วนบุคคล

3) ความไร้สำนึกรวม 4) หน้ากาก 5) เงาแฝง 6) ประเภทเปิดเผย ซึ่งสะท้อนผ่านลักษณะนิสัยและการกระทำของตัวละคร

คำสำคัญ : พฤติกรรมด้านมืด, ตัวละครเอกฝ่ายหญิง, นวนิยายเรื่องกงกรรม

Abstract

The purpose of this study is to examine how the female protagonists in the book “Krong Kam” display their darker tendencies. It was discovered that Yoi, Renu, and Pilai are the female protagonists in the book Krong Kam using Sigmund Freud and Carl G. Jung’s psychoanalytic theories. Possess unpleasant tendencies, such sarcasm and selfishness, that are very similar. Act tyrannical. The study of character behavior analysis using Sigmund’s psychoanalytic theory has produced a distinct image of the spiteful thinker, which represents negative character qualities. Sigmund Freud possessed the following 13 traits: 1) Id 2) Self-interest 3) Hyper-self 4) The living instinct; 5) The dying instinct; 6) Press collection 7 .Notifying others of the offense 8 .Reasoning 9 .Behaving against one’s genuine desires, 10 .Casting a vision toward the sky, 11 .Distinguishing, 12 .Replacing, and 13 .Analyzing and imitating using Carl’s psychoanalytic theory. Carl G. Jung possesses the following six qualities: 1 .Self consciousness 2 .Personal ego 3 .Complete unconsciousness 4 .Latent shadow 5 .Mask 6 .Revealing type The actions and personality of the character both reflect this.

Keywords : the dark behavior, the female protagonist, novel Krong Karm

บทนำ

วรรณกรรมปัจจุบันมีหลายประเภท เช่น สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร ร้อยกรอง เป็นต้น ประเภทวรรณกรรมดังกล่าวล้วนถ่ายทอดเรื่องราว จินตนาการ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์ลงไปในงานเขียน วรรณกรรมเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนภาพปัญหาของสังคมดังที่ อิงอร สุพันธ์วุฒิช (อ้างถึงใน Huang Piaoyun, 2558 : 1) กล่าวว่า วรรณกรรมมีบทบาทเป็นเครื่องสะท้อนความคิดหรือเป็นเครื่องมือทางการเมืองหรือชี้้นำความคิดของคนในสังคม วรรณกรรมมีความเป็นภาพสะท้อนของสังคม วรรณกรรมในรูปธรรมและนามธรรมเกี่ยวข้องกับสังคมตลอดเวลา ขณะเดียวกันสังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อผู้อ่านทั้งด้านวัฒนธรรมขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง และวรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคมทั้งภายนอกและภายใน ดังนั้นวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบันจึงเป็นเครื่องสะท้อนเหตุการณ์

ชีวิตจำลองของคนในสังคม ทั้งนี้ นักเขียนได้สร้างสรรค์ผลงานประกอบสร้างจากภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคมจำลองสถานการณ์ชีวิตจริง สะท้อนความขัดแย้งในสังคมมนุษย์ เช่น นวนิยายเรื่องกรงกรรม สุดแค้นแสนรัก ทู่งเสน่หา เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างสรรค์นวนิยายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้ได้รับความนิยมจากผู้อ่านและมีการนำไปผลิตเป็นบทละครโทรทัศน์จนประสบความสำเร็จ

นวนิยายเรื่องหนึ่งที่ถูกวิจัยสนใจศึกษา คือ นวนิยายเรื่องกรงกรรม ซึ่งได้รับการนำไปทำเป็นบทละครโทรทัศน์ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ในปี พ.ศ. 2562 จนได้รับรางวัลมากมาย เช่น รางวัลชมเชยประเภทนวนิยายหนังสือดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประจำปี 2561 และรางวัลประชาธิปไตย ประเภทสื่อสร้างสรรค์ จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประจำปี 2562 (ชลธิชา เดชบุญ, 2564 : 3) โดยผู้เขียนนวนิยายเรื่องกรงกรรม คือ จุฬามณี (นิพนธ์ เทียงธรรม) นักเขียนที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเขียนนวนิยาย และประสบความสำเร็จมากในปัจจุบัน มีผลงานการเขียนนวนิยายมากมาย เช่น ชิงช้า สุดแค้นแสนรัก ทู่งเสน่หา กรงกรรม เป็นต้น นวนิยายเรื่องกรงกรรมเป็นที่กล่าวถึงมากในโลกออนไลน์ ทั้งนวนิยายและบทละครโทรทัศน์มีการนำเสนอเรื่องราวความเป็นจริงของมนุษย์ในสังคมไทย ทั้งฉาก บรรยากาศ ตลอดจนบริบททางสังคมในจังหวัดนครสวรรค์มาเป็นพื้นฐานการดำเนินเรื่อง นำวิถีชีวิตสอดแทรกลงไปใบบทนวนิยาย ผู้เขียนได้มีการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าไม่มีกรรมใดที่กระทำลงไปแล้วไม่ได้รับผลของกรรม สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะจิตใจที่เต็มไปด้วยความอคติและความมีอคติของตัวละคร ซึ่งตัวละครที่สามารถสะท้อนให้เห็นภาพดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ได้แก่ ย้อย เรณูและพิไล ซึ่งเป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีความโดดเด่นทั้งเรื่องการกระทำ คำพูด ความคิด โดยผู้เขียนนำเสนอภาพพฤติกรรมที่มีความขัดแย้ง ตั้งแต่ปัญหาเล็กๆ ในครอบครัว ไปจนกระทั่งปัญหาใหญ่ในสังคมตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีรัก โลภ โกรธ หลง

การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่องกรงกรรมครั้งนี้ ศึกษาตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) ศึกษาสภาวะจิตใจและลักษณะนิสัยด้านลบของมนุษย์ที่แตกต่างกัน ซึ่งทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ประภาพร มอญแสง (2558 : 45) ได้กล่าวว่า เปรียบจิตใจของมนุษย์เหมือนภูเขาน้ำแข็งที่ลอยอยู่ในมหาสมุทร มีจิตสำนึกควบคุมเป็นน้ำแข็งที่ลอยอยู่เหนือผิวน้ำ มีจิตใต้สำนึกลอยอยู่ใต้ผิวน้ำและทฤษฎีของคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) ประภาพร มอญแสง (2558 : 45) ได้กล่าวว่า มนุษย์ที่เกิดมามีข้อมูลที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นการชี้นำพฤติกรรมและกำหนดจิตสำนึก ตลอดจนการตอบสนองต่อประสบการณ์และโลกส่วนตัว

จึงเป็นผลของการกระทำของแรงภายในที่กระทำต่อแรงภายนอก ทั้งนี้ พฤติกรรมด้านมืดมักพบมากในนวนิยายที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน ลักษณะนิสัยและการแสดงออกของตัวละครมักสะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นถึงการกระทำ ความคิด คำพูดของตัวละครที่เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ทำให้เกิดความขัดแย้งทั้งในครอบครัว

และสังคม อีกทั้งนวนิยายเรื่องกรงกรรม มีตัวละครเด่นทั้งหมด 8 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู พิไล วรรณ ปฐม ประสงค์ กมล และมงคล แต่ละตัวละครมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละคร เห็นได้ว่ามีเพียง 3 ตัวละครเท่านั้น ที่มีพฤติกรรมด้านมืดอย่างชัดเจนที่สุด คือ ตัวละครเอก ฝ่ายหญิง ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) เพื่อศึกษาการแสดงออกของพฤติกรรมด้านมืดของตัวละคร ย้อย เรณู และพิไล จากเรื่องกรงกรรม อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาบทกวีเรื่องอื่นได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแสดงออกของพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิง จำนวน 3 ตัว ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล จากนวนิยายเรื่องกรงกรรม ตามทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแสดงออกของพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ย้อย เรณู และพิไล จากนวนิยายเรื่องกรงกรรม ตามทฤษฎีของคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เฉพาะพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่องกรงกรรม มีนามปากกา คือ จุฬามณี (นายนิพนธ์ เทียงธรรม) ฉบับพิมพ์เผยแพร่ของสำนักพิมพ์แสงดาว จัดพิมพ์ครั้งที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2560 จำนวน 1 เล่ม เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครย้อย เรณู และพิไล โดยผ่านการกระทำ ความคิด และคำพูดของตัวละคร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จากหนังสือนวนิยายเรื่องกรงกรรม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละคร
2. เมื่อได้ข้อมูลตามที่ต้องการ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลศึกษาวิเคราะห์ตัวละคร นำตัวละครมาจากนวนิยายเรื่องกรงกรรม มาศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครเอกฝ่ายหญิง โดยศึกษาทั้งสิ้น 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ซึ่งทุกตัวละครมีพฤติกรรมด้านมืดที่โดดเด่น โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) และจัดทำตารางในการวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดในการวิเคราะห์ตัวละคร
3. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่องกรงกรรมพบว่า ตัวละครมีพฤติกรรมด้านมืดที่เหมือนกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ย้อย มีลักษณะนิสัยเจ้ากี้เจ้าการ มักบงการชีวิตผู้อื่น เห็นแก่ตัวและเจ้าคิดเจ้าแค้น
2. เรณู มีลักษณะนิสัยชอบพูดจาโกหกหลอกลวงผู้อื่นและกระทำในสิ่งที่ไม่ดีศีลธรรม
3. พิไล มีลักษณะนิสัยเจ้าคิดเจ้าแค้น มักบงการชีวิตผู้อื่น เห็นแก่ตัว และมีความอิจฉาริษยา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาโดยใช้ทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ปรากฏลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 อิด (Id) เป็นส่วนที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด มักคอยกระตุ้นให้มนุษย์ตอบสนองความต้องการ มักเป็นไปตามหลักของความพึงพอใจ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งตัวละครมีการได้ปล่อยให้อิด (Id) มีแรงกระตุ้นที่สูงกว่า อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) ดังนั้น พฤติกรรมด้านมืด จึงแสดงออกมาผ่านทางกรกระทำ คำพูด รวมไปถึงความคิด จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของ อิด (Id) ทั้งหมด 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ดังตัวอย่าง

“อิหน้าด้าน เกิดมากไม่เคยพบไม่เคยเห็นคนหน้าด้านไร้ยางอายอย่างมึง ต่าอะไรดี
มึงถึงจะเจ็บ จะอาย จะสำนึก”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 34)

จากบทสนทนาที่สะท้อนให้เห็นถึงอิด (Id) ของย้อยที่ได้สนทนากับเรณูด้วยความไม่พอใจที่ดาทอแล้วเรณูไม่สะทกสะท้านกับคำพูดของตน ย้อยจึงใช้คำพูดที่รุนแรงหยาบคายมากยิ่งขึ้น เพื่อหวังให้เรณูรู้สึกเจ็บใจหรืออับอาย แต่ท่าทางเมินเฉยของเรณูยิ่งทำให้ย้อยรู้สึกโมโหมากกว่าเดิม เหมือนมีแค่ตนเพียงคนเดียวที่รู้สึกอับอาย

1.2 อีโก้ (Ego) เป็นพลังงานแห่งการเรียนรู้ การแสวงหาเหตุผลเพื่อตอบสนองต่อพลังอิด (Id) ซึ่งตัวละครมีการแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากการปรับความต้องการของอิด (Id) ให้มีหลักเหตุและผล โดยใช้หลักความเป็นจริง ปรับความต้องการภายในจิตใจ และภายนอกสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้อง จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของ อีโก้ (Ego) ทั้งหมด 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ดังตัวอย่าง

“ฉันเป็นคนไทย พี่ชายฉันก็บวชก่อนออกเรือนทุกคน ฉันก็เลยประกาศว่าก่อนจะมีเมียต้องบวชให้ฉันเสียก่อน คัดเลือกทหารให้เสร็จซะก่อน มันจะได้ไม่มีภาระห่วงหน้าพะวงหลัง” เรื่องบวชก็พออ้างได้ แต่ภาระที่ว่าจริงๆ แล้ว นางย้อยอยากเก็บลูกไว้ใช้งานมากกว่า

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 67)

จากบทสนทนาที่สะท้อนพฤติกรรมด้านอีโก้ (Ego) ของตัวละครย่อย ได้สนทนากับ มารดาของฟีโล ย่อยใช้ความไวใจและความเชื่อใจที่มารดาของฟีโลมีให้กับตน เพื่อให้ได้ฟีโลมาเป็นสะใภ้รอง โดยย่อยได้บอกว่า หากบุตรชายของตนต้องการมีภรรยา ต้องคัดเลือกทหารให้เรียบร้อยก่อน ตนถึงอนุญาตให้มีภรรยาได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ย่อยต้องการให้บุตรชายของตนอยู่ทำงานที่บ้านเสียมากกว่า เพราะหากตนขาดบุตรชายไปแล้ว อาจไม่มีใครคอยช่วยเหลืองานของตนได้อีก

1.3 ซุปเปอร์อีโก้ (Super ego) เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมทางสังคม เป็นส่วนที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ ครู หรือบรรพบุรุษทางสังคม ซึ่งตัวละครมิได้ปล่อยให้ซุปเปอร์อีโก้ (Superego) มีอำนาจสูงกว่า อีโก้ (Ego) และ อิด (Id) ดังนั้นมักทำให้บุคคลนั้นๆ รู้สึกผิดหรือรบกวนจิตใจเมื่อกระทำสิ่งใดๆ จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมิตของ ซุปเปอร์อีโก้ (Super ego) ได้แก่ เรณู แสดงพฤติกรรมดังตัวอย่าง

เพราะผิดครั้งแรกนั้น ทำไปเพราะอยากเอาชนะแม่ผัว อยากอยู่กับชายคนรักโดยไม่มีอุปสรรคเท่านั้น แต่ถ้าวรของนางย่อยมาถือครอง โดยที่สติเจ้าของไม่สมบูรณ์ มันก็เป็นเหมือนการใช้วิธีสกปรกปล้นใจเอาทรัพย์ ซึ่งถ้าใครมารู้ทีหลังก็คงยากจะให้อภัยในความผิดนี้

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 295)

จากข้อความนี้ สะท้อนพฤติกรรมด้านซุปเปอร์อีโก้ (Superego) ของตัวละครเรณู ที่มีพฤติกรรมรู้สึกผิด และละอายใจในเรื่องต่างๆ เรณูมีสำนึกในความผิดนี้ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจที่ได้ทำเสน่ห์คุณไสยใส่ย่อยเมื่อย่อยได้ให้ทรัพย์สินแก่ตนแล้ว เรณูยิ่งจึงเกิดความรู้สึกผิดและเกิดความกังวลมากกว่าเดิม เพราะทรัพย์สินที่ย่อยให้ตนมานั้น ไม่ได้เกิดจากความรักใคร่ ความเอ็นดู หรือความเต็มใจ แต่เกิดจากเสน่ห์คุณไสยที่ตนเป็นคนกระทำใส่ย่อย เรณูจึงรู้สึกผิดภายในใจ

1.4 สัญชาตญาณเพื่อการดำรงชีวิต เป็นสัญชาตญาณเพื่อการเอาชีวิตรอดและการดำรงพันธุ์ เช่น ความหิว แรงขับทางเพศ ซึ่งตัวละครได้แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมการรักตัวกลัวตาย พฤติกรรมการดิ้นรนหาทางสู้เพื่อชีวิตของตนเอง โดยการใช้คำพูดที่โกหกหลอกลวง จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมิตของสัญชาตญาณเพื่อการเอาชีวิตรอด ทั้งหมด 2 ตัวละคร ได้แก่ เรณู และฟีโล ดังตัวอย่าง

ฝ่ายฟีโลแม้ว่าจะสาแก่ใจ สบายใจที่เรณูไปพันทางเสียได้ แต่เรื่องที่ตีมาชู่อาฆาตไว้ก็ทำให้ฟีโลอยู่ร้อนนอนทุกข์ ระแวงจนต้องระวังตัวมากขึ้น ยามเดินทางไป-กลับบ้านกับร้านฟีโลไม่ยอมเดินเท้าตามลำพังอย่างเดิม แต่จะสั่งให้รถสามล้อถีบ มารอรับไป-กลับ ฟีโลจะไม่ยอมอยู่ที่บ้านเพียงลำพัง ไม่รับไมตรีจากคนแปลกหน้า

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 678)

จากข้อความนี้สะท้อนพฤติกรรมด้านสัญชาตญาณเพื่อการดำรงชีวิตของตัวละคร พิไล ได้เกิดความรู้สึกสับสนที่ตนนั้นสามารถกำจัดเรณูให้ออกไปจากชุมแสงได้สำเร็จ แต่ตนกลับต้องเกิดความวิตกกังวล และหวาดกลัว เพราะดื่มได้ชุ่มอาฆาตไว้ พิไลจึงกลัวว่าอาจเกิดอันตรายขึ้นกับตัวเองได้ทุกขณะ พิไลจึงได้คิดหาทางแก้โดยการระวังตัวเองมากยิ่งขึ้น

1.5 สัญชาตญาณเพื่อความตาย เป็นส่วนที่ลึกที่สุดของจิตใต้สำนึกของมนุษย์ที่มักโหยหาและปรารถนาถึงความตาย มีความก้าวร้าว มนุษย์มักชื่นชอบการทำให้ตนเองเจ็บปวด หรือพบเจอกับความลำบาก จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของสัญชาตญาณเพื่อความตาย เป็นแรงกระตุ้นให้ก้าวร้าว ทำลาย ตัวละครก้าวร้าวต่อตัวเองโดยทำให้ตัวเองเจ็บปวด หรือลำบากและทำต่อผู้อื่น ทั้งหมด 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ดังตัวอย่าง

“ห้องใต้ก็แห้งได้ แล้วคนอย่างฉันนี่ มันไม่เชื่อหรือว่ามันจะไม่เคยรีดเค็ดออกจากห้อง”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 12)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านสัญชาตญาณเพื่อความตายของตัวละคร ย้อย โดยแสดงให้เห็นว่าตนนั้นไม่ยอมได้ลูกสะใภ้คนนี้ จึงกล่าวให้เรณูไปกระทำการที่ผิด เพราะย้อยคิดว่าอาชีพของเรณูยังไม่ต้องเจอเรื่องผิดศีลธรรม จึงคิดว่าไม่ยากถ้าหากเรณูกระทำตามสิ่งที่ย้อยต้องการ พฤติกรรมดังกล่าวแสดงนิสัยก้าวร้าว มองทุกอย่างในแง่ลบ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

1.6 เก็บกด คือ เกิดจากการเก็บกดความรู้สึกที่ไม่สบายใจ หรือความรู้สึกผิดหวัง ความคับข้องใจไว้ภายใต้จิตสำนึก จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของการเก็บกด ทั้งหมด 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ดังตัวอย่าง

“แล้วเป็นเจ็ดปีที่ชีวิตพี่เหมือนตกอยู่ในขุมนรกด้วย มีลูกก็ไม่ได้เลี้ยง มีลูก ลูกก็ไม่รู้ว่า เป็นแม่ ไม่ได้เรียกพี่ว่าแม่ ต้องเรียกแม่ว่าพี่ แล้วก็ต้องระหระห่อนไปหากินที่อย่างนั้น ใครมองเห็นก็มองด้วยสายตาเหยียดหยาม” พูดแล้วน้ำตาก็ลอลูกนัยน์ตา แต่เรณูก็กะพริบไล่มันออกไปได้อย่างเร็ว พร้อมกับสุดลมหายใจเข้าปอดเรียกความมั่นใจ

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 95)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมด้านการเก็บกดของตัวละคร เรณู โดยมีสนทนากับกัวยุทธ น้องสาวของตนว่าถ้ายังเอาแต่อายคน ไม่สู้คน หรือไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมของคน เรณูคงไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ และเรณูยังได้นึกถึงเรื่องราวในอดีตของตน ไม่ว่าในอนาคตที่ตนต้องเจอกับเรื่องเลวร้าย ตนไม่ถอยอย่างเด็ดขาด เพราะมีเรื่องราวในอดีตเป็นบทเรียนให้ต้องเข้มแข็งอยู่ตลอดเวลา

1.7 การป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่น คือ เกิดจากการต้องการคลายความวิตกกังวล โดยการป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่น จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของการป้ายความผิดให้ผู้อื่นทั้งหมด 2 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย และพิไล ดังตัวอย่าง

ด้วยเสือกอก หมอน มุ้ง ผ้าห่มเป็นของที่คนหมู่มาใช้กัน จึงมีกลิ่นเหม็น กลิ่นยา กลิ่นเหม็นอับหมักหมม ไทน์จะเสียดคุดคุด เสียงไอ เสียงลูกเดินไปส้วม กลิ่นควันยาสูบ เสียงตำหามาก พิไลจึงนอนไม่หลับ แต่ครั้งจะลุกออกจากมุ้งไปสูดอากาศข้างนอก ยุงก็ชุมเหลือเกินคิดแล้ว พิไลก็รู้สึกแค้น ‘อีคน’ ที่ทำให้ชีวิตของตนนั้นต้องมายุ่งยากลำบากลำบาก

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 407)

จากข้อความนี้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมด้านการป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่นของตัวละคร พิไลที่ต้องการหาหมอนหนุนให้คุณไสยฝีมือดีให้ไปช่วยถอนเสน่ห์คุณไสยออกจากตัวของย้อย พิไลจึงต้องอดทนผ่านความยากลำบากในแบบที่ชีวิตของตนไม่เคยต้องพบเจอมาก่อน จึงคอยก่นด่าเรณูว่าที่ตนต้องมาลำบากอยู่เช่นนี้ เป็นเพราะเรณูคนเดียว ซึ่งพิไลได้โยนผลจากความคิดที่ไม่เหมาะสมของตนไปให้บุคคลอื่น

1.8 การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง คือ เกิดจากการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง โดยมีคำอธิบายที่เป็นที่ยอมรับสำหรับคนอื่น จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง ทั้งหมด 1 ตัวละคร ได้แก่ พิไล ดังตัวอย่าง

“ดูท่านังเด็กแก่แต่คนนั้นจะชอบเสียใช้”

“พูดมากน้า” ประสงค์ปรัม

“ไม่มากหรอก ผู้หญิงดูผู้หญิงด้วยกันออก”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 457)

จากบทสนทนานี้ สะท้อนพฤติกรรมด้านการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองของตัวละคร พิไล เห็นว่าปฐมมีเด็กผู้หญิงมาคอยยุ่งเกี่ยวด้วย ตนจึงคิดว่าเด็กคนนั้นคงมีความรู้สึกชอบปฐมอยู่ไม่น้อย แต่เมื่อพูดไปแล้วกลับไม่มีใครเชื่อตน ตนจึงต้องหาเหตุผลด้วยการบอกว่าผู้หญิงดูผู้หญิงด้วยกันออก พิไลเพียงแต่หาเหตุผลเพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ

1.9 การแสดงปฏิกิริยาตรงข้ามกับความปรารถนาที่แท้จริง คือ เกิดจากการทุ่มเทในการแสดงพฤติกรรมตรงข้ามกับความรู้สึกของตน จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของการแสดงปฏิกิริยาตรงข้ามกับความปรารถนาที่แท้จริง ทั้งหมด 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ดังตัวอย่าง

“พวกแกโตกันจนหมาเลียตุ๊ดไม่ถึงแล้ว ทำไมจะอยู่กันไม่ได้ หาอยู่หากินกันเป็นหมด
แล้วนี่ ม้าตายไปพวกแกก็จะได้ไม่มีใครมาขวางความสุข”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 651)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมด้านการแสดงปฏิภิกิริยาตรงข้ามกับความ
ปรารถนาที่แท้จริงของตัวละคร ย้อย มีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ แม้นบอกว่าเป็นอะไร แต่ความจริงแล้ว
ย้อยกำลังพูดเพื่อต้องการประชดบุตรชายของตน เพราะตนคิดว่าบุตรชายต้องการมีความสุขโดยที่ไม่มีตน
มาขวาง ย้อยได้แสดงออกในสิ่งที่ตรงข้ามกับที่ตนรู้สึก โดยการแสดงพฤติกรรมตรงข้ามกับความรู้สึกของตนเอง

1.10 สร้างวิมานในอากาศ หรือฝันกลางวัน คือ เกิดจากการสร้างจินตนาการ หรือสร้าง
มโนภาพเกี่ยวกับสิ่งที่ตนมีความต้องการ แต่เป็นไปไม่ได้ จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มี
พฤติกรรมดังกล่าว 1 ตัวละคร ได้แก่ พิไล ดังตัวอย่าง

ดังนั้น พิไลจึงมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด จนประสงครู้สึกแปลกใจ เพราะ
พิไลตื่นแต่เช้า ลุกขึ้นมาหุงข้าว ฝึกทำกับข้าว ทำขนมใส่บาตรพระ และยังเผื่อแผ่มาให้แม่ผัว
กับกมล เพราะถือว่ายิ่งดีกับนางย้อยมากเท่าไร นางย้อยก็คงจะให้ความรักความเมตตา
และมอบทรัพย์สินให้โดยไม่มีอาการอึดอัดเป็นแน่

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 679)

จากข้อความนี้ สะท้อนพฤติกรรมด้านการสร้างวิมานในอากาศของตัวละคร พิไล
โดยได้วาดฝันไว้ว่า หากตนพยายามทำดีกับย้อย พยายามเอาอกเอาใจย้อยอย่างที่เราดูทำ พยายามปรับตัวเอง
ให้เป็นคนใหม่ ย้อยคงรักใคร่เอ็นดูและมอบความเมตตาให้กับตน อีกทั้งย้อยคงมอบทรัพย์สินเงินทองต่าง ๆ ให้ตน
แบบไม่มีข้อแม้ใดๆ พิไลคิดฝันสร้างจินตนาการ หรือมโนภาพเกี่ยวกับสิ่งที่ตนมีความต้องการ

1.11 การแยกตัว คือ เกิดจากการแยกตนให้พ้นจากสถานการณ์ที่อาจนำพาความ
คับข้องใจ จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของการแยกตัว ทั้งหมด 2 ตัวละคร
ได้แก่ ย้อย และเรณู ดังตัวอย่าง

ย้อยนั่งร้องไห้เพราะความคับแค้นใจที่โง่งงหลงเชื่อว่าความรักนั้นจะทำให้ชีวิต
มีความสุข ก็ได้มีน้อยๆ ของปฐมเช็ดน้ำตาให้ ‘มาร้องไห้ทำไม ม้าเจ็บตรงไหน ใครทำม้าเจ็บ’
เสียงเล็ก ๆ ยังคงห่อหุ้มหัวใจอย่างไม่มีเสื่อมคลาย

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 47)

จากข้อความนี้ สะท้อนพฤติกรรมด้านการแยกตัวของตัวละคร ย้อย ที่มีพฤติกรรม
การแยกตัวเอง ย้อยเศร้าเสียใจกับความเจ็บปวดที่ตนเองได้กระทำไว้กับบุตรชายของตน จึงหวนนึกไปถึง

ชีวิตของตนในยามยากลำบาก ซึ่งตนมีปฐมค้อยู่เคียงข้างเสมอ แต่ในตอนนี้นักกำลังกัดกันความสุขของปฐม เป็นเพราะความอคติในใจของย้อยเอง ย้อยได้มีการแยกตัว โดยออกไปอยู่ตามลำพัง เป็นสภาวะอารมณ์ที่ ออยากอยู่เฉยๆ เพียงคนเดียว ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับใคร และไม่ยากให้ใครมายุ่งกับตนในเวลาเช่นนี้

1.12 การทดแทน คือ เกิดจากการระบายอารมณ์โกรธ หรือความคับข้องใจต่อผู้อื่น หรือสิ่งของที่ไม่ได้เป็นสาเหตุของความคับข้องใจ จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรม ด้านมืดของการทดแทน ทั้งหมด 2 ตัวละคร ได้แก่ ย้อยและฟีโล ดังตัวอย่าง

“ม้าไม่ยากได้ยืนชื่อนี้ อย่าให้ชื่อนี้ต้องเหมือนชื่อแม่มันนะ”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560: 797)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านการทดแทนของตัวละคร ย้อย ที่สนทนากับกมล ย้อยยังมีความรู้สึกโกรธและเคียดแค้นมาลาเป็นอย่างมาก เพราะมาลาได้พุดจาสาปแช่งมงคล จนมงคลได้เกิดอุบัติเหตุจนเสียชีวิต มาลาได้นำบุตรของเธอมาทิ้งไว้ให้ย้อยดูแล ย้อยที่ไม่ต้องการให้หลาน ของตนนั้นมีชื่อเหมือนมาลา เพราะเป็นคนที่ชอบโกรธ ย้อยได้ระบายอารมณ์โกรธ ต่อคนที่ไม่ได้เป็นต้นเหตุ ของความคับข้องใจ

1.13 การเลียนแบบ คือ เกิดจากการปรับตัวโดยมีการเลียนแบบบุคคลที่ตนนิยม ยกย่องหรือมีความชื่นชอบ จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของการเลียนแบบ ทั้งหมด 1 ตัวละคร ได้แก่ ฟีโล ดังตัวอย่าง

นางอ่าก็เผยวิธีหาเงินหาทองเข้าบ้านตามแบบของตน นอกจากขายทองรูปพรรณแล้ว ที่นี่ยังรับจำนำ จำนอง รับซื้อของเก่าที่มีแนวโน้มว่าจะมีราคาในอนาคต และเป็นเจ้ามือรับห่วย เลื่อนอีกด้วย ฟีโลจึงพอมองเห็นลู่ทางทำมาหากินที่รู้สึกถูกกับจริตของตน หากว่านางย้อย จะตุ๊กตักไม่ยกร้านนั้นให้เป็นของตนอย่างที่เคยบอกไว้

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 448)

จากข้อความนี้ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านการเลียนแบบของตัวละคร ฟีโล มีความต้องการในทรัพย์สินเงินทองและกิจการร้านค้าของย้อยเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่ตนมาคิดได้ว่าหากในอนาคต ย้อยไม่ยอมยกกิจการร้านค้าให้กับตนจริงๆ ตนยังคงมีลู่ทางอื่นในการทำมาหาเลี้ยงชีพของตนเองอยู่ เพราะ นางอ่าได้แนะนำวิธีหาเงินเข้ากระเป๋าตัวเองตามแบบฉบับของเธอให้ฟีโลได้ฟัง ดังนั้นฟีโลจึงมีการเลียนแบบ พฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยมที่ตนชื่นชอบ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละคร ย้อย เรณูและฟีโล ตามทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ตัวละครเอกฝ่ายหญิง	ตัวละคร ย้อย	ตัวละคร เรณู	ตัวละคร พิไล
1.1 อิด (Id)	✓	✓	✓
1.2 อีโก้ (Ego)	✓	✓	✓
1.3 ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego)	-	✓	-
1.4 สัญชาตญาณการดำรงชีวิต	-	✓	✓
1.5 สัญชาตญาณเพื่อความตาย	✓	✓	✓
1.6 การเก็บกด	✓	✓	✓
1.7 การป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่น	✓	-	✓
1.8 การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง	-	-	✓
1.9 การแสดงปฏิกิริยาตรงข้ามกับความ ปรารถนาที่แท้จริง	✓	✓	✓
1.10 สร้างวิมานในอากาศ	-	-	✓
1.11 การแยกตัว	✓	✓	-
1.12 การทดแทน	✓	-	✓
1.13 การเลียนแบบ	-	-	✓

ตารางที่ 1 แสดงผลสรุปทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

สรุปผลจากตารางพบว่าตัวละคร ย้อย เรณู และพิไล มีพฤติกรรมที่เหมือนกันทั้งหมด 5 หัวข้อ ได้แก่ 1.1 อิด (Id) ต่างมีการกระทำหรือคำพูดที่แสดงออกโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม 1.2 อีโก้ (Ego) มักหาเหตุผลต่างๆ มาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง 1.5 สัญชาตญาณเพื่อความตาย ต่างมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ชอบการทำให้ตนเองหรือคนอื่นเจ็บปวด 1.6 การเก็บกด ต่างมีความรู้สึกที่ไม่สบายใจ หรือความรู้สึกผิดหวัง ทำให้เก็บกด ไม่สามารถแสดงออกมาให้ผู้อื่นรู้ได้ 1.9 การแสดงปฏิกิริยาตรงข้ามกับความปรารถนาที่แท้จริง แสดงพฤติกรรมตรงข้ามกับความรู้สึกของตน และพบว่าตัวละคร ย้อย เรณู และพิไล มีพฤติกรรมแตกต่างกันถึง 8 หัวข้อ ได้แก่ 1.3 ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) มีเพียงตัวละคร เรณู ที่ได้มีความรู้สึกผิดต่อการกระทำของตนเอง 1.4 สัญชาตญาณการดำรงชีวิต มีเพียงตัวละคร เรณู และพิไล ที่มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเอาตัวรอดหรือมีความคิดในการรักตัวกลัวตาย 1.7 การป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่น มีเพียงตัวละคร ย้อยและพิไล ที่มีพฤติกรรมป้ายความผิดให้ผู้อื่น เพื่อให้คลายความกังวลของตนเอง 1.8 การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง มีเพียงตัวละคร พิไล

มีพฤติกรรมที่มักหาเหตุผลต่าง ๆ มาเข้าข้างตนเองเสมอ 1.10 การสร้างวิมานในอากาศ มีเพียงตัวละคร พิไล มักจินตนาการในสิ่งที่ตนอยากได้เสมอ 1.11 การแยกตัว มีเพียงตัวละคร ย้อยและเรณู เมื่อเกิดความรู้สึกเศร้าโศก จึงแยกตัวออกมาจากผู้คนรอบข้าง 1.12 การทดแทน มีเพียงตัวละคร ย้อยและพิไล มักนำอารมณ์ไม่พอใจของตนไประบายกับผู้อื่นเสมอ และ 1.13 การเลียนแบบ มีเพียงตัวละคร พิไล ที่มีการลอกเลียนแบบการกระทำของผู้อื่นโดยนำมาปรับใช้กับชีวิตของตน ดังนั้นตัวละครย้อย เรณู และพิไล ต่างมีพฤติกรรมด้านมืดที่คล้ายคลึงกัน ทั้งหมด 5 หัวข้อ และมีความแตกต่างในพฤติกรรมด้านมืดถึง 8 หัวข้อ

การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ คาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) ปรากฏลักษณะดังต่อไปนี้

1) อีโก้ (Ego) คือ เกิดจากส่วนของจิตที่รู้สึก ประกอบด้วยการรับรู้ ความจำ ความคิด จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของ อีโก้ (Ego) ทั้งหมด 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ดังตัวอย่าง

“อะไรจะเกิดก็ให้มันเกิด เพราะที่ผ่านมา ชีวิตมันก็ได้ดีกว่าที่เป็นอยู่สักเท่าไรหรอก” เรณูก็หวนไปคิดถึงชีวิตจนยากในวัยเด็กที่ต้องอดๆ อยากๆ คิดถึงชีวิตตอนที่ไปอยู่กับพี่เขยจนตั้งท้อง แล้วพี่สายทองก็มาต่าทอ ตบตี จนเนื้อตัวเขียวช้ำ คิดถึงสายตาคนแถวๆ นั้น ที่มองอย่างรังเกียจเดียดฉันท์ว่าเป็นหญิงชั่วเพราะแย่งผัวพี่สาว คิดถึงชีวิตยามที่ต้องเดินทางกลับบ้านแล้วคนอื่นๆ มองด้วยสายตาเหยียดหยาม เพราะปล่อยให้ชีวิตตกต่ำจนกระทั่งมีคำว่า ‘กะหรี’ เป็นชื่อเล่นชื่อรอง”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 402)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านอีโก้ (Ego) ของตัวละคร เรณู เป็นผู้หญิงที่ต่อสู้กับความยากลำบาก โดนชาวบ้านประณามต่อว่าจนต้องออกมาจากถิ่นกำเนิดและต้องใช้ชีวิตโดยลำพัง เรณูที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่มีความรู้ ทำให้ต้องไปประกอบอาชีพโสเภณีที่ทุกคนดูถูกเหยียดหยาม อีกทั้งยังมีความทรงจำที่เลวร้าย แม้ยามที่กลับถิ่นกำเนิดยังมีคำดูถูกนินทา ซึ่งเป็นบุคลิกที่เด่นชัดของตัวละคร เรณู เป็นคนที่อดทนและสู้ชีวิต

2) ความไร้สำนึกส่วนบุคคล (Personal Unconscious) คือ เกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยรู้สำนึกมาแล้วครั้งหนึ่งแต่ถูกเก็บกดถูกลืม ในเวลาต่อมาความไร้สำนึกยังมีทางหลุดเรียกให้คืนกลับมาสู่จิตภาครู้สำนึก จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของความไร้สำนึกส่วนบุคคล ทั้งหมด 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ดังตัวอย่าง

“ตอนนี้ฉันบอกตรงๆ นะ พีตีม เหมือนฉันยืนอยู่บนเส้นลวด จะตกลงไปตายเมื่อไหร่
ก็ไม่ว่า ตั้งแต่พีโลมันรู้เรื่อง มันก็เล่นงานฉันไม่เลิกไม่รา นี่มันก็จะพาแม่ผิวฉันไปเอาของออก
ฉันละก็ลืมใจไม่คล้าย”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 551)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมด้านความไร้สำนึกส่วนบุคคลของตัวละคร เรณู
ที่ประกอบอาชีพโสเภณี ด้วยอาชีพของตน ทำให้ทุกคนเหยียดหยามดูถูกตนอยู่เสมอ ตนจึงใช้ชีวิตเข้าหาปฐุม
โดยการใช้เสน่ห์หลอกล่อเสีย แม้ว่าเป็นวิธีที่ทำให้ตนนั้นได้รักกับปฐุมอย่างง่ายดาย แต่ตนนั้นกลับมีความรู้สึก
ผิดคอยรบกววจิตใจอยู่ตลอดเวลา และยังมีพีโลที่คอยยุยงปลุกปั่นเพื่อเปิดเผยความจริงของเรณู ยิ่งทำให้เรณูนั้น
มีแต่ความวิตกกังวลเป็นอย่างมาก

3) ความไร้สำนึกรวม (Collective Unconscious) คือ แหล่งเก็บความจำต่างๆ ในอดีต ซึ่งเป็น
ความจำอันเป็นมรดกของเชื้อชาตินั้นๆ ความไร้สำนึกรวมนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ได้รับเป็นมรดกถ่ายทอดให้สำหรับ
ทุกชีวิตตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิ จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมิตความไร้สำนึกรวม
ทั้งหมด 2 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย และเรณู ดังตัวอย่าง

พอฟ้าสว่าง พระภิกษุก็เริ่มออกบิณฑบาต จำนวนพระนั้นมีมากมาย หากจะไล่หมด
ทุกองค์เห็นที่ทุนหายกำไรหด สุดท้ายเรณูเลือกหยิบส่วนที่จะทำให้ได้กำไรออกมาถาดละห่อ
สี่ถาดสี่ห่อ ยกมือที่มีขนมขึ้นจับ พร้อมอธิษฐาน ขอให้กุศลผลบุญที่ทำในวันนี้ ส่งผลให้ตัวเองนั้น
ร่ำรวย สุขสบายตราบนานกว่าจะสิ้นลมหายใจ

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 78-79)

จากข้อความนี้ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านความไร้สำนึกรวมของตัวละคร เรณู ได้มี
การเรียนรู้ และจดจำสิ่งที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน คือ การทำบุญตักบาตร แสดงให้เห็นว่ามนุษย์
ต้องการที่พึ่งพิงทางจิตใจ ใช้ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ การที่เรณูได้กระทำสิ่งที่สืบทอดกันมาทำให้เกิด
ความสมบูรณ์ และเกิดประสบการณ์ของมนุษย์ โดยเฉพาะขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ต้องสืบทอดกัน
อย่างยาวนานและตลอดไป ซึ่งตัวละคร เรณู ได้มีการตักบาตรขอกุศลผลบุญช่วยให้ชีวิตของตนเองนั้นสุขสบาย

4) หน้ากาก (Persona) คือ เกิดจากเป็นด้านหนึ่ง หรือมุมหนึ่งของตัวเราที่เราเลือกแสดงออก
ในสังคม จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมิตของหน้ากาก ทั้งหมด 2 ตัวละคร
ได้แก่ เรณู และพีโล ดังตัวอย่าง

“หนูอยากเห็นโรงสีนะ ม้า ก็เลยให้เฮียพามา” อยากรู้อยากเห็น จะได้ประเมิน
ประมาณได้ว่า ถ้าปล่อยทางนี้ให้ลูกคนอื่น ๆ ไป มันจะคุ้มกับที่จะได้ร้านค้ามาหรือไม่ นั่นคือ
ความในใจแท้จริงของฟีโล

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 165)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านหน้าากของตัวละคร ฟีโล มีความต้องการ
ในทรัพย์สินเงินทองเป็นอย่างมาก แต่เมื่อตนเข้ามาเป็นสมาชิกของย้อย ตนต้องทำให้ย้อยไว้เนื้อเชื่อใจ โดยทำ
ท่าทีว่าตนนั้นอยากเห็นความเป็นอยู่ของครอบครัวของสามีตน แต่ความจริงแล้วตนนั้นอยากรู้อยากเห็นช่องทาง
การทำรายได้ เพราะใจของฟีโลนั้นเต็มไปด้วยความโลภ โดยการใส่หน้าากปกปิดความจริงที่ตนนั้นอยาก
รู้อยากเห็น

5) เงาแฝง (Shadow) คือ เกิดจากความระลึก นึกคิด ที่ติดตามมาเหมือนเงาตามตัว จากการ
วิเคราะห์พบว่า มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีพฤติกรรมด้านมืดของเงาแฝง ทั้งหมด 3 ตัวละคร ได้แก่ ย้อย เรณู
และฟีโล ดังตัวอย่าง

“ระวังนะ น้ำ มันไม่ตาย เรายี่แหละจะตายกัน” ที่ฟีโลนอนไม่หลับไม่ได้คิดมาก
เฉพาะเรื่องที่เรณูตั้งท้อง กับเรื่องหาวิธีแก้ไขให้นางย้อยกับปฐมกลับมาเป็นปกติ แต่ฟีโล
ยังคาใจเรื่องของติ่มด้วย คนอย่างนั้น มันคงไม่กลัวกับคำขู่ของใครหรอก วันหน้ามันจะต้อง
มาเอาคืนอย่างแน่นอน ฟีโลคิดอย่างนั้น”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 609)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านเงาแฝง ของตัวละคร ฟีโล ที่มีความแค้น
ต่อติ่มที่โกหกว่าไม่รู้จักกับเรณู เพราะเซตลูกน้องของฟีโลได้เล่าความจริงทั้งหมดให้ติ่มฟังแล้ว ทำให้ทั้งสองคน
โกรธแค้นติ่มเป็นอย่างมาก ฟีโลมีความหวาดกลัวว่าคนอื่นอาจรับรู้เรื่องของตนพยายามแก้แค้นเรณู ตนจึงอยาก
ให้เซตไปจัดการติ่ม เพื่อความสบายใจ

6) ประเภทเปิดเผย (Extravert) คือ เกิดจากมักชอบการทำตัวเด่นดัง มีอารมณ์อ่อนไหว
รวดเร็ว มีความเป็นมิตร ชอบแสดงความรู้สึก ถ้าเกิดความคับข้องใจมักปรับตัวในรูปแบบของความก้าวร้าว
ชอบบังคับขู่เข็ญให้คนอื่นทำตามใจตน ชอบในการมีอำนาจเหนือกว่าคนอื่น เจ้ากี้เจ้าการในเรื่องต่างๆ ปากคอ
เราะร้าย จากการวิเคราะห์พบว่าทั้งหมด 3 ตัวละครเอกฝ่ายหญิง คือ ย้อย เรณู และฟีโล มีบุคลิกแบบประเภท
เปิดเผยอย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

“ตาย อีเรณู ใครใช้ให้มึงมาวนวายที่ร้านของกู” พอเห็นเรณูถือไม้ชนไถยืนอยู่ นางย้อย
ก็แผดเสียงทันที เรณูยิ้มแหยๆ ทำเหมือนเงินที่ถูกจับได้ว่ามาลักกินขโมยกินของในบ้านของเขา

เมื่ออาการเริ่มเป็นดั่งนั้น อารมณ์ของนางย้อยก็ยิ่งพลุ่งพล่าน “มึงกลับไปอยู่ในที่ของมึงเลยนะ
อย่ามาสลัดเสียดใส่ร้านกู”

(นิพนธ์ เทียงธรรม, 2560 : 34)

จากบทสนทนาที่ สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมด้านประเภทเปิดเผยของตัวละคร ย้อย ได้เกิด
ความรู้สึกสงสัยและโมโหที่บุคคลที่ตนเกลียดชังอย่างเรณูได้เข้ามาอยู่ภายในร้านของตน ย้อยจึงได้แสดงออก
ไปด้วยการด่าทอ และไล่เรณูให้กลับไป เพราะย้อยมีความรู้สึกอคติต่อเรณูเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อตนเห็นว่า
เรณูได้เข้ามาวุ่นวายและก้าวก่ายในร้านของตน ตนจึงทนไม่ได้และได้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เจ้ากี้เจ้าการในเรื่อง
ต่างๆ

จากการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมืดของตัวละคร ย้อย เรณู และพิไล ตามทฤษฎีของคาร์ล จี จุง
(Carl G. Jung) สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) ตัวละครเอกฝ่ายหญิง	ตัวละคร ย้อย	ตัวละคร เรณู	ตัวละคร พิไล
2.1 อีโก้ (Ego)	✓	✓	✓
2.2 ความไร้สำนึกส่วนบุคคล (Personal Unconscious)	✓	✓	✓
2.3 ความไร้สำนึกรวม (Collective Unconscious)	✓	✓	-
2.4 หน้ากาก (Persona)	-	✓	✓
2.5 เงาแฝง (Shadow)	✓	✓	✓
2.6 ประเภทเปิดเผย (Extravert)	✓	✓	✓

ตารางที่ 2 แสดงผลสรุปทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung)

สรุปผลจากตาราง พบว่าตัวละคร ย้อย เรณูและพิไล มีความคล้ายคลึงกัน 4 หัวข้อ ได้แก่ 2.1 อีโก้ (Ego)
ต่างมีการรับรู้ ความคิด ความจำ ในพฤติกรรมต่างๆ จึงเกิดเป็นบุคลิกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว 2.2 ความไร้
สำนึกส่วนบุคคล (Personal Unconscious) ต่างมีประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมานานแล้วจนถูกเก็บกดให้
หลงลืม จนเมื่อเวลาผ่านไปได้หลุดคิดขึ้นมาอีกครั้ง 2.5 เงาแฝง (Shadow) ต่างมีความนึกคิด ความระลึกในเรื่องที่
กระทำผิดอยู่เสมอจนเหมือนเงาตามตัวและ 2.6 ประเภทเปิดเผย (Extravert) ตัวละครมีพฤติกรรมที่ชอบ

ทำตัวเด่น ทำอะไรโดยไม่วางแผน ชอบแสดงความรู้สึก บางพฤติกรรมมีความก้าวร้าว ชอบบังคับขู่เข็ญ ชอบในการมีอำนาจเหนือกว่าคนอื่น เจ้ากี้เจ้าการในเรื่องต่างๆ ปากคอเราะร้าย อีกทั้งพบว่า ตัวละคร ย้อย เรณู และฟีโล มีความแตกต่างกัน 2 หัวข้อ ได้แก่ 2.3 ความไร้สำนึกส่วนรวม (Collective Unconscious) มีเพียงตัวละคร ย้อย และเรณู ที่มีการสะสมประสบการณ์จากบรรพบุรุษที่มีการบังคับให้มีตัวตนเช่นนั้นและ 2.4 หน้ากาก (Persona) มีเพียงตัวละคร เรณู และฟีโล ที่เมื่อเข้าสังคมแล้วมักคอยเปลี่ยนแปลงตนเองตามสถานการณ์นั้นๆ เพื่อความอยู่รอด ดังนั้น ตัวละคร ย้อย เรณู และฟีโล ต่างมีพฤติกรรมด้านมืดที่คล้ายคลึงกันทั้งหมด 4 หัวข้อและมีความแตกต่างในพฤติกรรมด้านมืดถึง 2 หัวข้อ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษานวนิยายเรื่อง กรงกรรม พบว่าเป็นนวนิยายประเภทสะท้อนสังคม มีแนวเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอเรื่องกรรม อีกทั้งยังมีการให้ตัวละครถ่ายทอดเรื่องราวโดยใช้การกระทำ ความคิด คำพูดในการดำเนินเรื่องราวที่ขัดแย้งกัน ผู้เขียนยังได้สอดแทรกสังคมความเป็นจริงจากจังหวัดนครสวรรค์ และสิ่งสำคัญในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ที่ทำให้เรื่องราวเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ คือ ตัวละครเอกฝ่ายหญิง ได้แก่ ย้อย เรณู และฟีโล มีพฤติกรรมด้านมืดที่เหมือนกันมาก เช่น ชอบพูดจาประชดประชัน เสียดสี เห็นแก่ตัว ชอบเจ้ากี้เจ้าการ เจ้าคิดเจ้าแค้น ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่เป็นไปในเชิงลบ ส่งผลให้ตัวละครหญิงทุกตัวมีภาพลักษณ์เฉพาะตัว โดยการวิเคราะห์จากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) พบว่าทั้ง 3 ตัวละครให้ อิด (Id) มีแรงกระตุ้นมากกว่า อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) ทำให้พฤติกรรมด้านมืดแสดงออกมาได้อย่างชัดเจนโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง แต่ในบางพฤติกรรมยังคงคำนึงถึงหลักความเป็นจริงและยังคงยึดมั่นในศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ทั้ง 3 ตัวละคร มักแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างชัดเจน ซึ่งสื่อถึงการดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอดในการดำรงชีวิต รักตัวกลัวตาย ใช้คำพูดโกหกหลอกลวง ดังเช่น ลออ อุบลแยม (2560 : 12) ได้กล่าวว่า ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นแรงผลักดันที่อยู่ในระดับพื้นฐานที่สุด แต่มีพลังอำนาจสูงสุด เพราะเป็นแรงผลักดันที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอด มนุษย์จะต่อสู้ดิ้นรนทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่จะมาบำบัดความต้องการทางร่างกาย ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นทั้งทางที่ดีที่ถูกต้อง หรือทางที่ไม่ถูกต้องก็ได้ และทุกตัวละครยังมีความก้าวร้าว ชอบทำให้คนอื่นเจ็บปวดทั้งการกระทำ คำพูดโดยไม่ได้คำนึงถึงความตาย ต่างมีปมปัญหา

มีเรื่องราวที่ต้องเก็บซ่อนไว้ในใจไม่สามารถเปิดเผยให้ใครรู้ได้ มีภูมิหลังที่ไม่น่าจดจำแสดงถึงกลวิธานในการป้องกันตัวที่มีทั้งการเก็บกด การป้ายความผิดให้ผู้อื่น การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง การแสดงปฏิกิริยาตรงข้ามกับความปรารถนาที่แท้จริง สร้างวิมานในอากาศ การแยกตัว การทดแทนและการเลียนแบบ ในการวิเคราะห์จากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) พบว่า ทุกตัวละครให้ความสำคัญกับการรับรู้ ความจำ ความคิดในการดำรงชีวิต มีในบางพฤติกรรมที่ถูกเก็บสืบลับขุดเรียกให้กลับขึ้นมาหลอกหลอนตัวเองอีกครั้งและมีใช้หน้ากากในการเข้าหาสังคมและผู้อื่นเสมอ ทั้ง 3 ตัวละครมีบุคลิกประเภทเปิดเผยตัว เพราะเห็นได้จากลักษณะนิสัยและการกระทำของตัวละครที่มักชอบการทำตัวเด่นดัง ชอบทำอะไรโดยไม่วางแผนล่วงหน้า มีอารมณ์อ่อนไหว

ชอบแสดงความรู้สึก ถ้าเกิดความคับข้องใจมักปรับตัวในรูปแบบของความก้าวร้าว ชอบบังคับขู่เข็ญให้คนอื่นทำตามใจตนเอง ชอบในการมีอำนาจเหนือกว่าคนอื่น เจ้ากี้เจ้าการในเรื่องต่างๆ ปากคอเราะร้าย ดังเช่น ชิชยะ ศรีสวัสดิ์ (2560 : 14) ได้กล่าวว่า มักจะเป็นผู้ที่ชอบเข้าสังคม มีพลังและอารมณ์ทางบวกสูง มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก ชอบพูดคุย ชอบความตื่นเต้น ร่าเริง รักความสนุกสนาน มีความเป็นมิตร ทำให้สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ง่ายและรวดเร็ว โดยบุคคลลักษณะนี้จะมีภาวะผู้นำสูงและมักมีบทบาทในสังคม ทั้งนี้ทั้ง 3 ตัวละครได้แสดงพฤติกรรมด้านมืดต่างๆ ล้วนเกิดมาจากการรับรู้ ความจำ หรือประสบการณ์ในอดีตของตนเอง ดังนั้นตัวละคร ย้อย เรณูและพิไล ต่างมีพฤติกรรมด้านมืดที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก เพราะตัวละครทุกตัวต่างพบเจอเหตุการณ์ที่ไม่ดีจนทำให้ต้องปกป้องตนเองจากสถานการณ์ต่าง ๆ หรือนำมาปรับใช้กับตนเองในทางที่ไม่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครในนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ของจุฬามณี
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครหญิงและตัวละครชายจากนวนิยายที่ได้รับความนิยม

เอกสารอ้างอิง

- ชิชยะ ศรีสวัสดิ์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ สัมพันธภาพ ในการปรึกษาและความมองงาม ภายหลังเผชิญเหตุการณ์สะเทือนใจในผู้ที่มีประสบการณ์รับบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา เดชบุญ. (2564). *แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องกรรมกรรม*. *วารสารมนุษยศาสตร์ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. 10(1), 37-50.
- นิพนธ์ เทียงธรรม. (2560). *กรรมกรรม*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ประภาพร มอญแสง. (2558). *แบบเรื่องพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกในนวนิยาย ของ “ม.ล. ศรีฟ้า มหาวรรณ”*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Huang Piaoyun. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายรางวัลสุภาวดี เทวกุลฯ พ.ศ. 2549-2553*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.